

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.1.29>

PRAWNE GWARANCJE REALIZACJI STANU ADMINISTRACYJNO-PRAWNEGO PRACOWNIKA ORGANU PRAWNEGO

Oleg Gudyma

absolwent Kijowskiego Uniwersytetu Własności Intelektualnej i Prawa, Uniwersytetu Narodowego

“Odeska Akademia Prawa” (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0008-0528-6614

godima777@ukr.net

Adnotacja. W artykule zbadano treść i cechy gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego funkcjonariusza organów ścigania na Ukrainie. Ustalono, że zakres gwarancji prawnych określony przez ustawodawcę krajowego jest zróżnicowany w zależności od organu egzekwowania prawa i uwzględnienia czynnika reform systemu egzekwowania prawa. Podano autorską definicję pojęcia „prawnych gwarancji urzeczywistnienia statusu administracyjno-prawnego pracownika organu ścigania”. Zbadano istotę i specyfikę gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego pracownika Policji Narodowej Ukrainy. Analizie poddano specyfikę gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego dyrektora i detektywa Narodowego Biura Antykorupcyjnego Ukrainy. Proponuje się wykaz gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego przez pracownika Narodowego Biura Antykorupcyjnego Ukrainy. Zbadano specyfikę gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego pracownika Biura Bezpieczeństwa Gospodarczego Ukrainy. Konieczność modernizacji takich gwarancji została określona, biorąc pod uwagę trendy rozwoju gospodarczego Ukrainy. Wyjaśniono treść i cechy gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego pracownika Państwowego Biura Śledczego Ukrainy. Ustalono, że skuteczność gwarancji prawnych dotyczących realizacji statusu administracyjno-prawnego funkcjonariusza organów ścigania zależy od aktualizacji niektórych przepisów obowiązującego ustawodawstwa Ukrainy. Proponuje się wprowadzenie zmian w obowiązującym ustawodawstwie Ukrainy, w szczególności w ukraińskiej ustawie „O Policji Narodowej” i Kodeksie postępowania administracyjnego Ukrainy. Zaproponowano możliwe sposoby poprawy gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego funkcjonariuszy organów ścigania przez ustawodawcę krajowego. Proponuje się autorską gwarancję skuteczności ścigania przestępstw gospodarczych, która powinna być realizowana w praktyce poprzez zasadę kompleksowego współdziałania pracowników Biura z pracownikami zagranicznych stowarzyszeń zajmujących się zwalczaniem popełniania przestępstw gospodarczych. Podano autorską definicję powyższej zasady. Proponuje się podjęcie szeregu działań w celu poprawy gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego pracowników SBI Ukrainy. Proponuje się zmianę ustawy Ukrainy „O Państwowym Biurze Śledczym”.

Słowa kluczowe: stan administracyjno-prawny, mechanizm państwowy, gwarancje prawne, funkcjonariusz organów ścigania, koncepcja

LEGAL GUARANTEES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF A LAW ENFORCEMENT OFFICER

Oleh Gudyma

PhD student at the Kyiv University of Intellectual Property and Law of the National University

“Odesa Law Academy”

ORCID ID: 0009-0008-0528-6614

godima777@ukr.net

Abstract. The article examines the content and features of legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of a law enforcement officer in Ukraine. It is determined that the scope of legal guarantees defined by the national legislator differs depending on the law enforcement agency and taking into account the factor of reforms in the law enforcement system. The author's own definition of the concept of "legal guarantees of implementation of the administrative and legal status of a law enforcement officer" is provided. The essence and peculiarities of legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of an employee of the National Police of Ukraine are investigated. The author analyses the peculiarities of legal guarantees of the administrative and legal status of the director and detective of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine. The author proposes a list of legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of an employee of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine. The features of legal guarantees of realisation of the administrative and legal status of an employee of the Bureau of Economic Security of Ukraine are investigated. The author identifies the need to modernize such guarantees, taking into account the trends of economic development of Ukraine. The content and peculiarities of legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of an employee of the State Bureau of Investigation of Ukraine are clarified. It is determined that the effectiveness of legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of a law enforcement officer depends on updating certain provisions of current Ukrainian legislation. The author suggests amending the current legislation of Ukraine, in particular, the Law of Ukraine "On the National Police" and the Code of Administrative Procedure of Ukraine. The author suggests possible ways for the national legislator to improve the legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of law enforcement officers. The author proposes an author's guarantee of the effectiveness of economic crime investigation, which should be implemented

in practice through the principle of comprehensive interaction of the Bureau's employees with employees of foreign associations for combating economic crimes. The author provides her own definition of the above principle. It is proposed to implement a number of measures with a view to improving the legal guarantees of the administrative and legal status of SBI employees. It is proposed to amend the Law of Ukraine "On the State Bureau of Investigation".

Key words: administrative and legal status, state mechanism, legal guarantees, law enforcement officer, concept

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

Олег Гудима

*аспірант Київського університету інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Київ, Україна)*

ORCID ID: 0009-0008-0528-6614

godima777@ukr.net

Анотація. У статті досліджено зміст та особливості юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу в Україні. Визначено, що обсяг юридичних гарантій, визначених вітчизняним законодавцем, відрізняється, залежно від правоохоронного органу та враховуючи чинник проведення реформ у правоохоронній системі. Надано авторське визначення поняттю «юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу». Досліджено сутність та особливості юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Національної поліції України. Проаналізовано особливості юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу директора та детектива Національного антикорупційного бюро України. Запропоновано перелік юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівником Національного антикорупційного бюро України. Досліджено особливості юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Бюро економічної безпеки України. Визначено необхідність здійснення модернізації таких гарантій, враховуючи тенденції економічного розвитку України. З'ясовано зміст та особливості юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Державного бюро розслідувань України. Визначено, що ефективність дії юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу залежить від оновлення окремих положень чинного законодавства України. Запропоновано внести зміни до чинного законодавства України, зокрема, до Закону України «Про Національну поліцію» та Кодексу адміністративного судочинства України. Запропоновано можливі шляхи удосконалення вітчизняним законодавцем юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів. Запропоновано авторську гарантію ефективності здійснення розслідування економічних злочинів, котра має реалізовуватися на практиці через принцип комплексної взаємодії працівників Бюро з працівниками іноземних об'єднань з протидії вчиненню економічних злочинів. Надано авторське визначення вищезазначеному принципу. Запропоновано здійснити низку заходів з метою удосконалення юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників ДБР України. Запропоновано внести зміни до Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, державний механізм, юридичні гарантії, працівник правоохоронного органу, концепція

Вступ. Питання сутності юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу в Україні є одним з малодосліджених питань науки адміністративного права в незалежній Україні. На початку 2000-х років вітчизняними вченими починають досліджуватися сутність та особливості адміністративно-правового статусу працівників міліції та прокуратури як працівників правоохоронних органів. Зауважимо, що зміст юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів в межах цих досліджень не розглядався (Шестаков, 2003; Якимчук, 2002). Зауважимо, що після розпаду СРСР в українській адміністративно-правовій науці починаються дослідження змісту гарантій діяльності правоохоронних органів, а пізніше гарантій діяльності їхніх працівників. Кінцевою метою проведення цих досліджень було визначення необхідності та ступеня запозичення окремих механізмів реалізації юридичних гарантій діяльності правоохоронних органів з досвіду зарубіжних держав для уникнення проблеми сліпого копіювання зарубіжних зразків в державі (Коні, 1968).

В умовах модернізації правоохоронної системи в Україні постає потреба дослідити проблему визначення змісту юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівником правоохоронного органу в Україні, проблему визначення переліку юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівником правоохоронного органу, проблему розширення вітчизняним законодавцем переліку таких гарантій, з врахуванням чинника адаптації окремих положень чинного законодавства України до вимог Європейського Союзу.

Основна частина. Методологічною основою дослідження виступають як загальні методи пізнання: аналіз та синтез, індукція та дедукція, історичний та логічний, аналогії, систематизації, класифікації, так і окремо-наукові: порівняльно-правовий, формально-юридичний, системно-структурного аналізу, статистичний та інші.

Комплексне використання зазначених методів пізнання дозволило отримати найповніше уявлення щодо проблеми визначення змісту юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівником правоохоронного органу в Україні.

Питанням визначення адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу в Україні, адміністративно-правового статусу правоохоронних органів в Україні та юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу присвячено, зокрема, праці таких вітчизняних вчених в галузі адміністративного права як: С.В. Шестаков (щодо визначення адміністративно-правового статусу працівника міліції), С.Л. Яценко (щодо визначення адміністративно-правового статусу керівника в органах внутрішніх справ України), Д.О. Ішук (щодо гарантій реалізації адміністративно-правового статусу спеціалізованих суб'єктів протидії корупції), Р.В. Гречанюк, С.В. Зливко (щодо адміністративно-правового статусу керівника НАБУ), А.С. Колісник (щодо правового статусу розвідувальних органів у сфері економічної безпеки) та багатьох інших вчених (Ішук, 2020; Гудима, 2022).

Попри значну кількість праць щодо визначення адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України та працівника правоохоронного органу в Україні, питання юридичних гарантій реалізації останнього залишається малодослідженим в українській адміністративно-правовій науці, що негативно впливає на процес оновлення механізму взаємодії між працівниками правоохоронних органів та громадянами в Україні як правовій державі.

Результати та їх обговорення. Юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як явище, виникли в державах ЄС та були запозичені українськими вченими. Слід зазначити, що в дослідженнях зарубіжних вчених не виокремлюються юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, а визначено лише юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу правоохоронним органом, передусім, поліцією (Community Policing Defined). В умовах трансформації підходів до здійснення правоохоронної діяльності в Україні варто з'ясувати сутність юридичних гарантій цього здійснення. В 2001 році І.Л. Бородін надав визначення поняттю гарантії, під яким він розуміє систему соціально-економічних, політичних, організаційних і юридичних умов, за допомогою яких особа реалізує свої права і гарантовані законом інтереси (Бородін, 2001).

Відповідно до наукової позиції Д. О Ішука, до юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро можна віднести специфіку його кадрового забезпечення, а згідно з іншою позицією, адміністративно-правовий статус працівника Національної поліції серед іншого включає в себе гарантії діяльності такого працівника, при цьому не визначено, чи мають ці гарантії юридичну природу (Ішук, 2021; Глуховець 2017). Враховуючи наявність різних доктринальних підходів до визначення понять «гарантії», «юридичні гарантії» в українській адміністративно-правовій науці, вважаємо за необхідне надати авторське визначення поняттю «юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу» *це – сукупність чітко визначених законодавцем гарантій діяльності працівника правоохоронних органів в Україні, перелік яких закріплюється в спеціалізованих законодавчих актах з питань функціонування таких органів, при цьому такий перелік гарантій може змінюватися, в тому числі, внаслідок адаптації положень чинного законодавства України до вимог ЄС.* Закріплення законодавцем юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу має передбачати розробку механізмів їхньої практичної реалізації, з врахуванням при цьому європейських стандартів такої реалізації (наприклад, щодо юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника прокуратури).

Юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівником міліції почали досліджуватися науковцями на початку 2000-х років. Так, було визначено, що потребує поліпшення якісний підхід до визначення адміністративно-правового статусу працівника міліції (Шестаков, 2003). Ключовим питанням на рівні доктрини адміністративного права є питання особливостей реалізації адміністративно-правового статусу працівником Національної поліції під час взаємодії з громадянами для забезпечення прав, свобод і законних інтересів останніх. Зауважимо, що не є доцільним ототожнювати між собою гарантії професійної діяльності поліцейського та юридичні гарантії реалізації ним свого адміністративно-правового статусу, оскільки до гарантій професійної діяльності поліцейських належать і соціальні гарантії, порядок реалізації яких на практиці регулюється, серед іншого, положеннями законодавства про соціальне забезпечення і безпосередньо не впливає на реалізацію працівником поліції своїх повноважень як елементу адміністративно-правового статусу такого працівника. Відповідно до положень статті 62 Закону України «Про Національну поліцію», серед гарантій професійної діяльності поліцейського, законодавцем визначено гарантію законності обов'язкових вимог поліцейського (Про Національну поліцію, 2015). Закріплена законодавцем гарантія законності обов'язкових вимог поліцейського не передбачає чіткого механізму своєї реалізації. Ця обставина спричиняє виникнення спорів про відшкодування шкоди і, спричиненої протиправними діями поліцейського, котрі вирішуються лише в судовому порядку. Вважаємо, що з метою удосконалення механізму практичної реалізації цієї гарантії виникає потреба у виробленні законодавцем цілісного механізму вирішення спорів щодо законності дій поліцейського стосовно громадянина в позасудовому порядку, з метою відновлення порушеного права громадянина, зокрема, шляхом подання громадянином письмової скарги на дії такого поліцейського на ім'я його керівника або через використання механізму фасилітативної медіації, з метою відшкодування завданої фізичній особі шкоди внаслідок незаконних вимог працівника поліції (Мазаракі, 2018). Пропонуємо внести зміни до тексту Закону України «Про Національну поліцію» та доповнити статтю 62 цього Закону переліком юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Національної поліції України до яких, на наш погляд, належать: гарантія юридичної відповідальності за незаконні дії як працівника поліції щодо фізичної особи, так і протиправні дії з боку

фізичної особи, вчинені щодо працівника поліції, гарантія обмеженого застосування поліцейським сили до фізичної особи (закріплення в законодавстві України принципу «use of force» з Європейської Конвенції з прав людини), гарантія невтручання в діяльність поліцейського, за винятком випадків, коли така діяльність може призвести до порушення прав людини, в тому числі, через наявність правових колізій в законодавстві. Внесення таких змін дозволить адаптувати положення чинного законодавства України до вимог ЄС та сприятиме побудові цілісного механізму взаємодії між працівником Національної поліції України та громадянином. Крім того, варто доповнити Кодекс адміністративного судочинства України статтею «Досудове врегулювання спорів з органами Національної поліції України», в якій визначити таке: 1. З метою відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичної особи, якщо вони були порушені внаслідок дій працівника поліції, така особа має право на звернення з письмовою скаргою на такі дії до його безпосереднього керівника, котра має бути розглянута в найкоротший строк.

2. З метою відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичної особи, якщо вони були порушені внаслідок дій працівника поліції, допускається використання механізму медіації, зокрема, фасилітативної медіації, за умови прийнятності умов примирення між сторонами для держави.

В процесі удосконалення юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Національної поліції України, варто розвивати концепцію «Community Policing» в Україні, що успішно діє на практиці, зокрема, у Великій Британії (Erkan PALA, 2016). Розвиток цієї концепції дозволить закріпити в законодавстві гарантію взаємодії працівників поліції з представниками об'єднаних територіальних громад з питань забезпечення громадської безпеки в межах окремих об'єднаних територіальних громад та з питань протидії злочинності в межах таких громад. Нині, в тексті Закону України «Про Національну поліцію» не закріплено запропонованої юридичної гарантії, що не дозволяє підвищити рівень громадської безпеки в Україні, особливо в умовах війни.

Досліджуючи особливості юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Національного антикорупційного бюро України, погоджуємося з точкою зору Д. О. Іщука, що саме гарантії створюють підґрунтя для повноцінного виконання покладених на Бюро завдань (Іщук, 2021). Вважаємо, що гарантії сприяють побудові цілісного механізму взаємодії працівників різних підрозділів Бюро та керівництва Бюро, а також Бюро як спеціалізованого державного органу з представниками громадськості, проте взаємодія Бюро з представниками громадськості потребує удосконалення на сучасному етапі розвитку України, через застосування концепції правової держави. В статті 4 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» терміну «юридичні гарантії не закріплено. Натомість на доктринальному рівні в Україні здійснено класифікацію юридичних гарантій діяльності працівників цього Бюро. Виокремлюються гарантії безпеки щодо працівників Бюро та інших осіб, які здійснюють співробітництво у справах, підслідних Бюро та негативні юридичні гарантії (Іщук, 2021). Разом з тим, досліджуючи сутність юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівником НАБУ вважаємо, що Директора НАБУ не слід вважати суб'єктом боротьби з корупцією, оскільки ключовим суб'єктом боротьби з корупцією вважаємо державу, в особі Кабінету Міністрів України. Саме Кабінет Міністрів України ухвалює програми антикорупційних заходів, а Директора НАБУ варто визнавати суб'єктом, котрий реалізує їх на практиці. В межах цього дослідження пропонуємо авторський перелік юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників НАБУ, беручи до уваги результати зарубіжних досліджень за цією тематикою, а саме: гарантія юридичної відповідальності працівника НАБУ, в тому числі, за вчинення ним бездіяльності, гарантія здійснення неупередженого розслідування випадків корупції у приватному секторі економіки, гарантія застосування механізмів запобігання випадкам корупції, що втілюється в практику за результатами використання урядом України заходів державного контролю за ключовими галузями економіки, гарантія здійснення комплексного супроводу в процесі збору доказів вчинення корупційних правопорушень та аналізу таких доказів. Вважаємо, що аналіз доказів вчинення корупційних правопорушень з юридичної точки зору має враховувати детермінанти ринкової корупції, що визначаються за певними визначеними моделями (наприклад, такий підхід варто застосовувати в процесі аналізу доказів корупційних правопорушень в сфері паливного ринку) (Aidt, Toke S., 2023). Зауважимо, що факт закріплення юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників НАБУ в тексті спеціалізованого Закону не призводить до виникнення умов з їхньої практичної реалізації. З метою створення необхідних умов для такої реалізації вважаємо за необхідне розробити в Україні комплексний план заходів з фінансової та торгової лібералізації, беручи до уваги під час такої розробки чинник сприятливого впливу початкового імпульсу з боку приватного споживання. Такий чинник сприятиме визначенню чітких меж політики лібералізації та призведе до ефективної реалізації положень пункту 5, частини першої статті 16 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» (Про Національне антикорупційне бюро, 2014). Зазначимо, що процес реалізації адміністративно-правового статусу Бюро тісно пов'язаний з процесом реалізації адміністративно-правового статусу працівників Бюро, в основі процесів реалізації цих двох статусів лежать юридичні гарантії. В чинному законодавстві закріплено термін «гарантії незалежності Бюро», проте з теоретичної точки зору до кінця незрозуміло, чи гарантії незалежності є юридичними, чи юридично-політичними гарантіями за своїм змістом. Відповідно до положень пункту 1, ч. 1, ст. 4 Закону України «Про Національне антикорупційне Бюро», до гарантій незалежності Бюро належить особливий порядок конкурсного відбору Директора Національного бюро та вичерпним переліком підстав припинення повноважень Директора Національного бюро, які визначені цим Законом (Про Національне антикорупційне бюро, 2014). Враховуючи

таку позицію законодавця, зауважимо, що факт закріплення в законі особливого порядку конкурсного відбору Директора Бюро не доцільно розглядати як одну з гарантій незалежності Бюро, а такою гарантією можна вважати реалізацію особливого порядку конкурсного відбору Директора Бюро. Констатуємо, що в умовах незалежності України державний контроль за діяльністю цього Бюро виявляється, передусім у формі її регулювання з боку Кабінету Міністрів України як центрального органу в сфері виконавчої влади в Україні. Проблемними питаннями в процесі реалізації юридичних гарантій для працівників НАБУ є питання реалізації рішень Директора Бюро та питання здійснення підпорядкування Директору НАБУ, оскільки в процесі своєї діяльності Директор приймає рішення одноосібно, попри закріплення в законодавстві положення про функціонування у складі Бюро Дисциплінарної Комісії. З метою створення необхідних умов для реалізації юридичних гарантій працівниками Бюро, необхідно на рівні доктрини дослідити сутність категорії «розсуд» в аспекті діяльності Бюро, а також, чи є такий розсуд винятково адміністративним (управлінським), чи під час його реалізації слід також враховувати наявні в Україні механізми протидії корупції, застосовуючи механізм гнучкого публічного адміністрування, що характерний, зокрема, для моделі здійснення публічного управління в Франції. Варто зауважити, що особливості юридичної відповідальності працівників Бюро залишаються малодослідженими. Відповідно до правової позиції Великої Палати Верховного Суду, важливим є факт здійснення, чи нездійснення НАБУ публічно-владних функцій у межах спору про право. Установлення правомірності/протиправності процесуальної дії в порядку адміністративного судочинства означатиме констатацію юридичного факту, який безпосередньо впливає на оцінку доказів, за межами встановленої кримінальним процесуальним законом процедури з порушенням закріпленої у статті 22 КПК України засади змагальності (Велика Палата Верховного Суду висловила позицію, які дії детективів НАБУ не можна оскаржувати в адмінсуді, 2022). Враховуючи таку позицію, констатуємо, що реалізацію юридичних гарантій працівниками НАБУ (першочергово детективами) ускладнено, в зв'язку з поєднанням у їхній діяльності управлінських та процесуальних підходів, котрі складно розмежувати між собою. З метою створення цілісної системи юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників НАБУ, зокрема, детективів, необхідно визначити особливості антикорупційної діяльності в Україні та модель за якою в державі здійснюється політика боротьби з корупцією (наприклад, литовська, італійська, комбінована або новітня національна модель, враховуючи особливості розвитку України). Подібні спроби здійснено в дисертаційному дослідженні В.В. Панова (Панов, 2021). Визначення такої моделі дозволить розробити єдиний перелік юридичних гарантій діяльності працівників Бюро, котрий до нині відсутній в Україні, попри ухвалення спеціалізованого Закону та функціонування НАБУ як правоохоронного органу в державі. Зауважимо, що детектив НАБУ розглядається у вітчизняних дослідженнях як суб'єкт боротьби з корупцією, суб'єкт кримінальних процесуальних правовідносин, що має кримінально-процесуальний статус. Однак, під час дослідження сутності дисциплінарної відповідальності детективів, використовується термін «адміністративно-правовий статус детектива». Враховуючи такі наукові позиції, визначення статусу детектива базується першочергово на положеннях кримінально-процесуального законодавства України та особливостях кримінального процесу як різновиду юридичного процесу в Україні. Юридичні гарантії статусу детектива, виходячи з української практики, є процесуальними гарантіями, бо статус детективів реалізується у формі дій або бездіяльності останніх, що тягне за собою настання сприятливих (виявлення корупційного правопорушення) або несприятливих (завдання шкоди особі, що підозрюється у вчиненні корупційного правопорушення) наслідків і їхню взаємодію з представниками судової гілки влади. Вважаємо, що детектив НАБУ має комбінований кримінально-адміністративний правовий статус, котрий виявляється у процесі його взаємодії з громадянами, судьями та керівництвом Бюро (в процесі реалізації внутрішньо управлінських відносин в Бюро). Кінцевою метою діяльності детективів НАБУ є практичне застосування ними низки антикорупційних інструментів, що впливають на реалізацію гарантії законності в процесі здійснення процесуальних дій вищевказаними детективами (Панов, 2021).

Базовими юридичними гарантіями в діяльності детективів НАБУ вважаємо гарантію законності, гарантію змагальності, що проявляється під час їхньої взаємодії з судьями, гарантію притягнення до відповідальності, як юридичної, так і дисциплінарної. Такі гарантії вважаються базовими в діяльності працівників антикорупційних органів Італії. В цій країні вдалося побудувати чіткий механізм реалізації антикорупційних заходів в процесі здійснення публічного управління (Панов, 2021).

Юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівника Бюро економічної безпеки України закріплено в статті 5 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» (Про Бюро економічної безпеки України, 2021). Зазначимо, що гарантії незалежності Бюро економічної безпеки закріплені в цій статті Закону мають винятково юридичний характер і впливають на процес реалізації працівниками Бюро своїх службових повноважень. Відповідно до точки зору О.Ю. Дрозда, службові повноваження БЕБ України можна визначити як найважливіший елемент його адміністративно-правового статусу (Дрозд, 2021). Враховуючи таке, юридичні гарантії впливають на процес реалізації службових повноважень працівниками БЕБ. Відповідно до позиції законодавця, перелік юридичних гарантій для працівників БЕБ України є вичерпним, а саме: особливий порядок конкурсного відбору, призначення та звільнення Директора БЕБ та його заступників, інших працівників, а також вичерпний перелік підстав для припинення їхніх повноважень; заборона незаконного втручання у здійснення повноважень працівників БЕБ; належна оплата праці та соціальні гарантії для працівників БЕБ, правовий захист і забезпечення особистої безпеки працівників БЕБ, їхніх близьких родичів, майна; фінансування, матеріально-технічне забезпечення (Про Бюро економічної безпеки України, 2021).

Закріплені в законодавстві гарантії незалежності працівників БЕБ України не охоплюють міжнародно-правовий аспект протидії економічним злочинам в умовах глобалізації, тому пропонується закріпити в Законі України «Про Бюро економічної безпеки» гарантію ефективності здійснення розслідування економічних злочинів, котра має реалізовуватися на практиці через принцип комплексної взаємодії працівників Бюро з працівниками іноземних об'єднань з протидії вчиненню економічних злочинів, наприклад, з працівниками NECC (Велика Британія) (National Economic Crime Centre). Під вищенаведеним принципом розуміємо, вжиття необхідних і достатніх заходів з розслідування економічних злочинів з використанням методів аналізу інформації про такі злочини, з метою побудови цілісних моделей розслідування різних злочинів цієї категорії. Вважаємо, що закріплення цієї гарантії на законодавчому рівні сприятиме виробленню стратегії міжнародної взаємодії України з іншими країнами в сфері протидії проявам економічної злочинності.

Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівників Державного бюро розслідувань за своєю правовою природою є комбінованими. Вони закріплені законодавцем у статті 4 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» і розглядаються законодавцем як гарантії незалежності бюро (Про Державне бюро розслідувань, 2015). У більшості вітчизняних наукових робіт недостатньо досліджено питання змісту юридичних гарантій для працівників ДБР в Україні. В чинному законодавстві про діяльність ДБР термін «юридичні гарантії» не використовується, однак необхідність вжиття заходів з удосконалення законодавцем гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників ДБР можна пояснити специфікою функціонування ДБР як правоохоронного органу, а також фактом копіювання зарубіжної моделі функціонування цього органу для використання в межах пострадянської системи публічного управління, що наявна в Україні, що негативно впливає на процес взаємодії між правоохоронними органами в державі. Найбільш складною, з точки зору практичної реалізації, є гарантія правового захисту працівників ДБР України, що зводиться законодавцем до нерозголошення для засобів масової інформації відомостей про місце проживання працівників Бюро та тримання під вартою працівників ДБР окремо від інших осіб у спеціалізованих установах (Про Державне бюро розслідувань, 2015). Враховуючи факт запозичення Україною моделі функціонування цього правоохоронного органу з досвіду США, зазначимо, що особливості реалізації гарантій правового захисту працівників Бюро розслідувань у США відрізняються, залежно від категорії справи, що розглядається (введення в оману державних органів, незаконне переміщення товарів, діяльність транснаціональних злочинних угруповань, фінансові та торгові махінації), а в українській практиці такі особливості не враховуються (Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови, 2018).

В українській адміністративно-правовій науці окреслено низку проблем у функціонуванні ДБР України, що перешкоджають реалізації гарантій діяльності працівників цього правоохоронного органу, зокрема, складна модель статусу Державного бюро розслідувань в Україні, відсутність у державі цілісної моделі протидії злочинам, що розслідуються працівниками ДБР, наявність концепції досягнення справедливості в суспільстві, що досягається за результатами діяльності ДБР України як органу зі спеціальним статусом, при цьому зміст цієї концепції є недостатньо визначеним на рівні доктрини адміністративного права, наявність проблеми визначення компетенції, наявність колізій і прогалин у чинному законодавстві, щодо діяльності правоохоронних органів України (Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови, 2018; Марчук, 2019).

З метою удосконалення юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників ДБР України доцільно:

1) доповнити статтю 4 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» текстом такого змісту: *процес реалізації гарантій, зокрема, юридичних гарантій адміністративно-правового статусу працівника Бюро залежить від категорії справи, що розслідується таким працівником, складності такої справи, необхідності здійснення взаємодії працівника Бюро з працівниками інших правоохоронних органів для справедливого вирішення конкретної справи, що підслідна Бюро;*

2) здійснити заходи, спрямовані на адаптацію чинного законодавства України щодо діяльності Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань до вимог ЄС, з переходом від американської моделі функціонування правоохоронних органів на європейську, що може бути реалізована в унітарній державі;

3) Відмова законодавця від концепції досягнення справедливості в суспільстві та заміна такої концепції на концепцію ефективного урядування у сфері економіки та безпеки. Така концепція втілена в практику в країнах Західної Європи та передбачає оновлення підходів до управління, в тому числі, у правоохоронній системі держави, з метою удосконалення єдиного державного механізму загалом, а отже, і забезпечення системи правових гарантій діяльності для працівників правоохоронних органів, базуючись на фундаментальному принципі верховенства права;

Попри значну кількість праць щодо визначення адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України та працівника правоохоронного органу в Україні, питання юридичних гарантій реалізації останнього залишається малодослідженим в українській адміністративно-правовій науці, що негативно впливає на процес оновлення механізму взаємодії між працівниками правоохоронних органів та громадянами в Україні як правовій державі.

Враховуючи наявність різних доктринальних підходів до визначення понять «гарантії», «юридичні гарантії» в українській адміністративно-правовій науці, вважаємо за необхідне надати авторське визначення поняттю «юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу» *це – сукупність чітко визначених законодавцем гарантій діяльності працівника правоохоронних*

органів в Україні, перелік яких закріплюється в спеціалізованих законодавчих актах з питань функціонування таких органів, при цьому такий перелік гарантій може змінюватися, в тому числі, внаслідок адаптації положень чинного законодавства України до вимог ЄС. Закріплення законодавцем юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу має передбачати розробку механізмів їхньої практичної реалізації, з врахуванням при цьому європейських стандартів такої реалізації.

Пропонуємо внести зміни до тексту Закону України «Про Національну поліцію» та доповнити статтю 62 цього Закону переліком юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівника Національної поліції України до яких, на наш погляд, належать: гарантія юридичної відповідальності за незаконні дії як працівника поліції щодо фізичної особи, так і протиправні дії з боку фізичної особи, вчинені щодо працівника поліції, гарантія обмеженого застосування поліцейським сили до фізичної особи (закріплення в законодавстві України принципу «use of force» з Європейської Конвенції з прав людини), гарантія невтручання в діяльність поліцейського, за винятком випадків, коли така діяльність може призвести до порушення прав людини, в тому числі, через наявність правових колізій в законодавстві. Внесення таких змін дозволить адаптувати положення чинного законодавства України до вимог ЄС та сприятиме побудові цілісного механізму взаємодії між працівником Національної поліції України та громадянином. Пропонуємо доповнити Кодекс адміністративного судочинства України статтею «Досудове врегулювання спорів з органами Національної поліції України», в якій визначити наступні положення:

1) з метою відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичної особи, якщо вони були порушені внаслідок дій працівника поліції, така особа має право на звернення з письмовою скаргою на такі дії до його безпосереднього керівника, котра має бути розглянута в найкоротший строк.

2) з метою відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичної особи, якщо вони були порушені внаслідок дій працівника поліції, допускається використання механізму медіації, зокрема, фасилітативної медіації, за умови прийнятності умов примирення між сторонами для держави.

З метою створення цілісної системи юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників НАБУ, зокрема, детективів, необхідно визначити особливості антикорупційної діяльності в Україні та модель за якою в державі здійснюється політика боротьби з корупцією (наприклад, литовська, італійська, комбінована або новітня національна модель, враховуючи особливості розвитку України). Вважаємо, що детектив НАБУ має комбінований кримінально-адміністративний правовий статус, котрий виявляється у процесі його взаємодії з громадянами, судьями та керівництвом Бюро (в процесі реалізації внутрішньо управлінських відносин в Бюро). Кінцевою метою діяльності детективів НАБУ є практичне застосування ними низки антикорупційних інструментів, що впливають на реалізацію гарантії законності в процесі здійснення процесуальних дій вищевказаними детективами. Базовими юридичними гарантіями в діяльності детективів НАБУ вважаємо гарантію законності, гарантію змагальності, що проявляється під час їхньої взаємодії з судьями, гарантію притягнення до відповідальності, як юридичної, так і дисциплінарної.

Пропонується закріпити в Законі України «Про Бюро економічної безпеки» гарантію ефективності здійснення розслідування економічних злочинів, котра має реалізовуватися на практиці через принцип комплексної взаємодії працівників Бюро з працівниками іноземних об'єднань з протидії вчиненню економічних злочинів, наприклад, з працівниками НЕСС (Велика Британія). Під вищенаведеним принципом розуміємо, вжиття необхідних і достатніх заходів з розслідування економічних злочинів з використанням методів аналізу інформації про такі злочини, з метою побудови цілісних моделей розслідування різних злочинів цієї категорії. Вважаємо, що закріплення цієї гарантії на законодавчому рівні сприятиме виробленню стратегії міжнародної взаємодії України з іншими країнами в сфері протидії проявам економічної злочинності.

З метою проведення всебічного теоретичного дослідження сутності юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу працівників ДБР України, пропонується:

1) доповнити статтю 4 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» текстом такого змісту: *процес реалізації гарантій, зокрема, юридичних гарантій адміністративно-правового статусу працівника Бюро залежить від категорії справи, що розслідується таким працівником, складності такої справи, необхідності здійснення взаємодії працівника Бюро з працівниками інших правоохоронних органів для справедливого вирішення конкретної справи, що підслідна Бюро.*

2) здійснити заходи, спрямовані на адаптацію чинного законодавства України щодо діяльності Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань до вимог ЄС, з переходом від американської моделі функціонування правоохоронних органів на європейську, що може бути реалізована в унітарній державі.

3) відмова законодавця від концепції досягнення справедливості в суспільстві та заміна такої концепції на концепцію ефективного урядування в сфері економіки та безпеки. Така концепція втілена в практику в країнах Західної Європи та передбачає оновлення підходів до управління, в тому числі, у правоохоронній системі держави, з метою удосконалення єдиного державного механізму загалом, а отже, і забезпечення системи правових гарантій діяльності для працівників правоохоронних органів, базуючись на фундаментальному принципі верховенства права.

Література:

1. Шестаков С.В. Адміністративно-правовий статус працівника міліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук 12.00. 07. Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2003. 20 с.
2. Якимчук М.К. Проблеми управління в органах прокуратури України : теорія і практика. К., Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. 2001. С. 311.
3. Коні А.Ф. Збірник творів у 8-ми томах. Т. 5. Х., 1968. С. 21.
4. Іщук Д.О. Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України. Порівняльно-аналітичне право № 1, 2020. С. 324-327.
5. Гудима О.О. Деякі особливості адміністративно-правового регулювання статусу працівника правоохоронного органу в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 5. 2022. С. 91-95.
6. Community Policing Defined. URL: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-p157-pub.pdf>
7. Бородін І.Л. Права та свободи громадян, їх класифікація та гарантії реалізації. Право України. 2001. № 12. С. 32-34.
8. Іщук Д.О. Адміністративно-правовий статус спеціалізованих суб'єктів протидії корупції України. Кваліфікована наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право. Науково-дослідний інститут публічного права ; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Київ, 2021. 404 с.
9. Адміністративна діяльність Національної поліції : Навч. посібник / Кол. авт. ; кер. авт. кол. В.А. Глуховець. Дніпро: Дніпропетровський Державний університет внутрішніх справ, 2017. С. 51-54.
10. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
11. Мазаракі Н.А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
12. Erkan PALA, Ergen BALCIOĞLU COMMUNITY POLICING IN ENGLAND, WALES, AND EUROPEAN UNION: PAST, PRESENT AND FUTURE. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/847286>
13. Aidt, Toke S. "Economic Analysis of Corruption: A Survey." The Economic Journal, vol. 113, no. 491, 2003, pp. F632–52. JSTOR. URL: <http://www.jstor.org/stable/3590256>. Accessed 28 Mar. 2023.
14. Про Національне антикорупційне бюро : Закон України від 14.10.2014. № 1698-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
15. Велика Палата Верховного Суду висловила позицію, які дії детективів НАБУ не можна оскаржувати в адмінсуді. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/243682-velika-palata-verkhovnogo-sudu-vislovila-pozitsiyu-yaki-diyi-detektiviv-nabu-ne-mozhna-oskarzhuvati-v-adminsudi>
16. Панов В.В. Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності детективів Національного антикорупційного бюро України. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Київ. 2021. 217 с.
17. Про Бюро економічної безпеки України : Закону України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
18. Дрозд О.Ю. Повноваження БЕБ України : деякі проблеми нормативно-правового врегулювання. Науковий вісник ДДУВС, 2021. Спеціальний випуск № 2 . С. 100.
19. National Economic Crime Centre. URL: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/national-economic-crime-centre>
20. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015. № 794-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
21. Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 16 червня 2018 року. м. Одеса.- О., Юридична література, 2018. 432с.
22. Марчук Р.М. Адміністративно-правові засади організації та діяльності Державного бюро розслідувань України: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2019. (272 с.). С. 12

References:

1. Shestakov S.V. (2003). Administratyvno-pravovyy status pratsivnyka militsiyi : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk 12.00. 07. [Administrativno-pravovyy status pratsivnyka militsiyi : avtoref. dis. ... kand. yuryd. nauk 12.00. 07] Nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2003. 20 p. [in Ukrainian].
2. Yakymchuk M.K. (2001). Problemy upravlinnya v orhanakh prokuratury Ukrayiny : teoriya i praktyka. (Administrative and legal status of a police officer: PhD thesis ... Candidate of Law 12.00. 07.) K., Instytut derzhavy i prava imeni V. M. Korets'koho NAN Ukrayiny. 2001. P. 311. [in Ukrainian].
3. Koni A.F. (1968). Zbirnyk tvoriv u 8-my tomakh. T. 5. [Collected works in 8 volumes. T. 5.] KH., 1968. P. 21. [in Ukrainian].
4. Ishchuk D.O. (2020). [Guarantees for the implementation of the administrative and legal status of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine] Harantiyi realizatsiyi administratyvno-pravovoho statusu Natsional'noho antykoruptsiynoho byuro Ukrayiny. Porivnyal'no-analitychne pravo № 1, 2020. P. 324-327. [in Ukrainian].
5. Hudyma O.O. (2022). Deyaki osoblyvosti administratyvno-pravovoho rehulyuvannya statusu pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu v umovakh voyennoho stanu. [Some Peculiarities of Administrative and Legal Regulation of the Status of a Law Enforcement Officer under Martial Law]. Aktual'ni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsiyi № 5. 2022. P. 91-95. [in Ukrainian].
6. Community Policing Defined. Retrieved from <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-p157-pub.pdf> [in United Kingdom].

7. Borodin I.L. (2001). Prava ta svobody hromadyan, yikh klasyfikatsiya ta harantiyi realizatsiyi. [Citizens' rights and freedoms, their classification and guarantees of implementation] Pravo Ukrainy. 2001. № 12. P. 32-34. [in Ukrainian].
8. Ishchuk D.O. (2021). Administratyvno-pravovyy status spetsializovanykh sub"yektiv protydyi koruptsiyi Ukrainy. Kvalifikovana naukova pratsya na pravakh rukopysu. Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya doktora yurydychnykh nauk za spetsial'nisty 12.00.07. – administratyvne pravo i protses, finansove pravo, informatsiynne pravo. [Administrative and Legal Status of Specialised Subjects of Combating Corruption in Ukraine. Qualified scientific work in manuscript form. Dissertation for the degree of Doctor of Laws in the speciality 12.00.07. - Administrative Law and Procedure, Financial Law, Information Law.]. Naukovo-doslidnyy instytut publichnoho prava ; Dnipropetrovs'kyi derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Kyiv, 2021. 404 p. [in Ukrainian].
9. Administratyvna diyal'nist' Natsional'noyi politysiyi : Navch. posibnyk / Kol. avt. ; ker. avt. kol. V.A. Hlukhoverya. [Administrative activity of the National Police: A textbook / by the team of authors; the head of the team of authors is V.A. Glukhovera.] Dnipro: Dnipropetrovs'kyi Derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav, 2017. P. 51-54. [in Ukrainian].
10. Pro Natsional'nu politysiyu : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 № 580-VIII. [On the National Police: Law of Ukraine of 02.07.2015 No. 580-VIII] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian].
11. Mazaraki N.A. (2018). Mediatsiya v Ukraini: teoriya ta praktyka : monohrafiya. [Mediation in Ukraine: theory and practice: a monograph.]. Instytut zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrainy. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2018. 276 p. [in Ukrainian].
12. Erkan PALA, Ercan BALCIOĞLU COMMUNITY POLICING IN ENGLAND, WALES, AND EUROPEAN UNION: PAST, PRESENT AND FUTURE. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/847286> [in Turkey].
13. Aidt, Toke S. (2023). "Economic Analysis of Corruption: A Survey." The Economic Journal, vol. 113, no. 491, 2003, pp. F632–52. JSTOR. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/3590256>. Accessed 28 Mar. 2023.
14. Pro Natsional'ne antykoruptsiyne byuro : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014. № 1698-VII [On the National Anti-Corruption Bureau: Law of Ukraine of 14.10.2014. NO. 1698-VII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> [in Ukrainian].
15. Velyka Palata Verkhovnoho Sudu vyslovyalapozytsiyu, yaki diyi detektyviv NABU ne mozhna oskarzhuvaty v adminsudi. [The Grand Chamber of the Supreme Court expressed its position on which actions of NABU detectives cannot be appealed to the administrative court] Retrieved from <https://sud.ua/uk/news/publication/243682-velika-palata-verkhovnogo-sudu-vislovyala-pozitsiyu-yaki-diyi-detektiviv-nabu-ne-mozhna-oskarzhuvati-v-adminsudi> [in Ukrainian]
16. Panov V.V. (2021) Administratyvno-pravove rehulyuvannya dystsyplinarnoyi vidpovidal'nosti detektyviv Natsional'noho antykoruptsiynoho byuro Ukrainy. Kvalifikatsiyna naukova pratsya na pravakh rukopysu. Dysertatsiya na zdobuttya stupenya doktora filosofiyi za spetsial'nisty 081 – Pravo. [Administrative and Legal Regulation of Disciplinary Liability of Detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine. Qualifying scientific work in the form of a manuscript. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 081 - Law.] Kyiv. 2021. 217 s. [in Ukrainian].
17. Pro Byuro ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy : Zakonu Ukrainy vid 28 sichnya 2021 r. № 1150-IKH. [On the Bureau of Economic Security of Ukraine: Law of Ukraine of 28 January 2021 No. 1150-IX.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>. [in Ukrainian].
18. Drozd O.YU. (2021). Povnovazhennya BEB Ukrainy : deyaki problemy normatyvno-pravovoho vrehulyuvannya. [Powers of the BES of Ukraine: some problems of regulatory and legal regulation.]. Naukovyy visnyk DDUVS, 2021. Spetsial'nyy vypusk № 2 . S. 100. [in Ukrainian].
19. National Economic Crime Centre. Retrieved from <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/national-economic-crime-centre> [in United Kingdom].
20. Pro Derzhavne byuro rozsliduvan' : Zakon Ukrainy vid 12.11.2015. № 794-VIII [On the State Bureau of Investigation: Law of Ukraine of 12.11.2015. NO. 794-VIII] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>. [in Ukrainian].
21. Derzhavne byuro rozsliduvan': na shlyakhu rozbudovy. [State Bureau of Investigation: on the way to development.] Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi 16 chervnya 2018 roku. m. Odesa.- O., Yurydychna literatura, 2018. 432s. [in Ukrainian].
22. Marchuk R.M. (2019). Administratyvno-pravovi zasady orhanizatsiyi ta diyal'nosti Derzhavnoho byuro rozsliduvan' Ukrainy: dys. ...kand. yuryd. nauk: 12.00.07. [Administrative and Legal Principles of Organisation and Activity of the State Bureau of Investigation of Ukraine: Candidate of Law (PhD): 12.00.07.] K., 2019. (272 s.). P. 12. [in Ukrainian].